

مستشرقان

مطبعه و محل اداره :

جفال اوغلنده امنيت
صندوغى جوارنده
شنگول يقوشنده
۲۷ نومرو

اظهار :

مسلکمزده موافق آثار
جدیده مع المثنویه
قبول اولنور

درج ایدله یین آثار اعاده اولنماز

دیر ، فلسفه ، علوم ، حقوق ، ادبیات تاریخ ، سیاست ، و بالخاصه احوال و مشورہ امور بدین بحث ایدر و هفته ده بر نشر اولنور .

صاحب و مؤسسی :

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

تاریخ تأسیسی

۱۰ تموز ۳۲۴

آبونه بدلی

سنه لکی

ممالک عثمانیه ایچون	۶۵	۳۵	غروش
روسیه	۶۵	۳۰۵	روبله
سائر ممالک اجنبیه	۱۷	۹	فرانق

در سعادتده نسخہ سی ۵۰ پاره در

قیرله دن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی

۲۰ غروش فضلہ آلنیر

آلتنجی جلد

۱۴ جمادی الاول پنجشنبه ۵ مایس ۳۲۷

عدد : ۱۴۱

فوق العاده سرعتی بر برین ولی ایدوب کیدیور . بوسنه مکده عظیم بر مسلمان قونفره سی عقد اولمشدر بوقونفره روسیه نك مرخصی اوله رق ، بالاده مذکور باش قومیتنك هان بالجه اعضالی اختلالی محرر ابراهیموفده داخل اولق اوزره حاضر بولمشدر . کنج تورك ناشر فسادلری ، مسلمان حاجیلرینه مسلمانلرک و توركلرک اتحادی فکرلرینی انجق سیاسی جهتندن تشریح ایدره ک ، روسیه ده مخالفت و اختلالیله معاوت ایچون از نری تشجیع ایله رک ، تعصب اسلامینک هیجان و غلیاننه چالشمشدر . حتی آچقندن آچیغه اعلان ایتمشدر که نه وقت روسیه اختلال ایله یقیلور و محو اولورسه اوزمان بکله یلین مهدی چیقمش اولور .

مکده مسلمانلره ایدیلان دعوت و مراجعتده مسلمانلرک مذهب فرقی کوزه دله مشدر ؛ مهدی نك سنی و شیعیلر سیاناً دعوت اولنوب ؛ جمله سنک غلیان تعصبنه چالشمشدر

بوسنه مسلمانلری

صراط مستقیم جریده محترمه سنه

اقوام اسلامیه بی بر برینه طائیفه مخصوصنده اوج سنه در کوستردیککز غیرت و فعالیتک برستایش خوان ساکتی ایدم .

بوکونه قدر بتون اقوام اسلامیه نك احوال اجتماعیه و عرفانیه سندن اسلام قارئلرکزی خبردار ایتدیکز . یالکز بزواللی بوشناقلر طائیفه نمتندن محروم قالدق .

بوشناقلرک بوسوک یاریم عصرلق حیاتلرینی قوملرک علماسندن بری یازملی ایدی فقط اولرک سکوتی بکا زیاده سیله تأثیر ایتدیکنندن بوبابده بر قاج سطر یازی یازمه کندمه جرأت کوردم . بر شاعر لیمزک دیدیکی کی : « بزکوچکز انا وطن اسلامی به بیوک آدملر یتشیدیرک » بزعموم بوشناقلر دائماً بونکله افتخار اید ز ... صده کلهم :

بوسنه نك آوستریا طرفندن اشغالی اوزرینه بوشناقلری بر موت موقت استیلا ایتمشدی . واقعا حکومت هر طرفده منتظم مکاتب ابتدایه و اعدادیه تأسیسه نندن کری قالمش ایدیسده پیغمبرودینی علیهنده یازیلر طولی کتابلر اوقوتان مکتبلره صلابت دینه ایله مشهور اولان بوشناقلرک چو جقزینی کوندر میه جکری درکار ایدی .

ایشته بو حال بزیم بکرمی سنه قدر اوزون بر مدت طرفنده تماماً حال منامده قالماسنده باعث اولدی .

بوشناقلر حکومتک آچدیگی مکاتبندن اودرجه نفرت ایدیورلردی که بویله بر مکتبه چو جقنی ویرمک عادتا بیوک بر جسارته متوقف ایدی . مع یافیه بعض دوراندیش آدملر من بتون بومش کلاتی کوزه آلهرق چو جقزینی مکتبه ویردیلر ، شمدی بز بر جوق مشکلاته مکتبه ویریلن بوکنجیلردن استفاده ایدیورلر . مملکتتمزک سویه عرفانی ترفیع ایدنلردن اکبرنجیسی بت مجلسی رئیس حاضری « پاشا غیچ صفوت » بکدر . بوذات محترم تحصیل دتالی و عالیسنی اکال ایدر ایتمز قلمنه صارلدی . قلوب ملتده

حسیات و ظنرورانه اویانسی ایچون بر جوق شعرلریزدی . بو شعرلر بالاخره آریجه کتاب شکانده ده طبع ایدمشدر بوکون ملتک ایدی احترامنده طولاشیور . بوذاتک ثمره فعالیتی اوله رق ده بر جوق کنجیلر یتشدی . ایشه بوکنجیلر « غیرت » رساله موقوته سیله عرفان ملینک تمیل طاشلرینی قویغه چالشیورلر . بونلر آرهنده کز زیاده نظر دقت و تقدیری جلب ایدن « مفتیح حازم » افندی نامنده برکنجدر . بوذات علمیه صنفنه منسوبدر .

مدرسه لرک سیئاتندن تقدیر بحث اولنورسه اولنسون ادعا ایدرم که عین مدرسه بزبوشناقلره اک بیوک دماغلر یتشیدیرمشدر . بوذات مدرسه لرده اوزون مدت تحصیل علوم ایتد کد نصکره بالامتحان مملکتتمزک « نواب » مکتبه داخل اولدی . دهها مکتب صرهرلنده ایکن محافل ادبیه نك نظر دقتی جلب ایده جک درجه ده اظهاردهایه اقتدار کوستردی . بو محترم کنج علی الخصوص کوچک حکایه یازمق و ایدیسنده پک زیاده موفق اولمشدر . دهها مکتبه ایکن یازمش اولدینی « قاز » نووه لی شایان تقدیر کورلمش و حتی آلمانجه و فرانسزجه به بیله ترجمه ایدمشدر .

فقط او زمانکی موفقیتی صرف صنعت قلمیه جهتندن ایای . مکتبندن نشأت ایدوب ده ملتیه دهها فضله تماسده بولنجه موفقیتی آرتدی . او زمان بوسنه کاراسلوبی تحلیلالات روحیه یلاده تئوج ایتدی . « غیرت » ک صوک نسخه سنده یازمش اولدینی متوحش قیونلر « تحلیلالات روحیه نقطه نظرندن پک زیاده کوزلدر . و حتی بن دها ایلری به کیده رک دیرم که بوشناقلرک حیات حاضره لری حقنده بر فکر مختصر ایدنک ایچون بو حکایه بی او قومق کافیدر . عثمانلی قارئلرکزه بو ذوقی تأمین ایچون بوجه آتی ترجمه ایدیورم :

متوحش قیونلر

بوسنه نك اشغالندن اول طوغمشدی . وطن و ملتک ماضیسنی بیلمیوردی . فقط اونی ، کندیسنه ماتی ایچون نفرت القبا ایدن کتابلردن ، بیانجیلردن بالاخره او کړندی .

ابوینی ای اخلاقی مسلمانلر ایدی . بعض دوستلرینک نصیحتلری اوزرینه اونی بیوک برتردله مکتبه ویردیلر .

مکتبه قورقه قورقه کیدر ، صنفاری مطرد بر صورتده کچردی . چونکه اونک مکتبه کیتمکن مقصدی بو ایدی . بابایی کندیسنه مکتبه کیتمکن نه بکاندیکنی سویله به . به جک درجه جاهلدی .

مکتبه ، اوخلیطه حسیات متضادده ، کندیسنه سویله بن شیلری کمال دقتله دیکلردی و بو دقتی سایه سنده آرتق بتون اسکی عاداتک فنا اولدیغنی او کړندی و ماهیتی هنوز او کړنه مدیکی « مدنیت » ک تحت تأثیرنده منقرض اوله جغه اعتقاد ایتکه باشلادی .

بتون بوسوزلری دیکله به دیکله به یکیلکک ایلیکنی ادراکه هنوز باشلامشدی . بواندینی مکتبه هر شیک بر پروگرام دائره سنده جریان ایتدیکنی کوریوردی . بو حالات کندیسنی یکیلکه طوغری جذب ایدیورلردی .

صکره بوخان اولادینک حرکاتی کوره رک تحصیلدن ده محاسبدن ده نقرته باشیور .

فقط قباحت کنجده دکل اون ی تشدیرن محیطده در . اگر اصلاح احوالی آرزو ایدهرسهک « غیرته » ایندی کمز یاردم نسبتده خواجه لر جمعیتده معاونت ایدلم .

دارالفنون عثمانی دینیه شعبه سی مداوملرندن

بوسنه لی هدایت

فلسفه درس لری

مدخل

فن ایله فلسفه آرسنده کی فرقلر . — فلسفه؛ اساسی بر صورتده تدقیق وتبع ایده بیلیمک ایچون اولان فن ایله فلسفه آره سنده کی فرقلری نظر مطالعه دن کچیرلم :

فن ایله فلسفه آرسنده باشلیجه درت فرق موجوددر :

۱ . — تدقیقات فیه حادثات طبیعیا اوزرینه یوریتیلیر . یعنی فن ، حادثه لری تعریف ، توصیف وتصنیف ایتدکن صوکره هر برینه عائد قانوناری وضع وتأسيس ایدر . فقط قوانینک تأسیسی متعاقب عینی جنسدن بر جوق مسائل بوقانونلره تطبیق اولنه ییلیر . ذاتاً مسائل فیه نك صحت وعدم صحترلی آنجق بوضورتله یعنی کشف اولنان قوانینه تطبیق ایدیلارک تحقیق اولنورلر .

قوانین مذکورده دن ماهیت کائنه دائر بعض نتایج استخراج اولنه بیلورمی ؟ اوت ، اولنه بیلر فقط بوجوابی فنسندن بکله مک عبندر . بومهم سؤالی حل ایده بیلر جک فن دکل ، فلسفه در . چونکه ماهیات منشاءه عائد مسائل آنجق فلسفه ده تدقیق اولنه بیلور . شو حلاله فن ایله فلسفه آرسنده بوجه آتی بر فرق موجوددیمک اولیور : فن ، طبیعی ، حادثات طبیعیه یی تدقیق وتبع ایدهرک انلردن برطاقم نتایج استخراج ایدر . فلسفه ایسه آنجق فنک استحصال ایشدیکی بو نتیجه لری تعمیق ایدر . یعنی نتایج فیه نك تدقیق ، تعمیم وتنفیدلری فلسفه یه عائد بولنور .

۲ . — برنجی فرقدن آکلاسیلدیغی وجهله فن ایله فلسفه نك موضوعلری باشقه باشقه اولدیغی کی اصوللری ده برلرندن فرقلیدر . فنک مه تولری (اصوللری) دائماً طبیعتده مساهده اولنان وقلعه لره مرتب بولنمق سجیه سیله مختاردر . مثلاً بر حکمت شناس ضیایی تدقیق ومطالعه ایدرکن ؛ ضیانک محلا سطحلردن انکاس ایتدیکنی کورمکه آکلامقله اکتفا ایده مز .

بو حادثه نك نه صورتله ونصل وقوعه کلدیکنی ده آریجه تدقیق ایدر ، قانونلری کشف ایدر . کذلک ینه بو حکمت شناس ، ضیانک برواسطه دن دیکر بر واسطه یه انتقال ایدرکن ، منکسر اولدیغی وانکسار کیفیتک نصل ونه صورتله وقوعه کلدیکنی والحاصل ضیانک بر منشورده ن

محیطنک روحنده حاصل ایلدیکی تأثیرلره سنی ایلر بیلوردی . احوالی کندیسنه ایضاح وتفسیر ایله مقایسه ایتدیره جک بر بیوک یوقدی . زواللی چوجق اصلنه آرتق کوسمش ایدی ؛ آرتق البسه ملیه سی خوشنه کینموردی . کندیسنی دیو آیتسنده کورمکه باشلامشدی .

زواللی بابا ، اوغلنک بوتبدلی قارشوسنده بوسبتون شاشیرمشدی فقط نسل حرکت ایده جکفی کسیره مدیکندن احباسنک نصیحتلرینه مراجعت ایتدی . بر قسم « چوجوغنی مکتبدن چیقار » دهرک نصیحتده بولندیلر .

چوجوقده بونا سحرله تماسده بولندی . قسم اول ایله ایشنی چابوق بیترمشدی . اولردن نقرته ایدیا آیریلدی . دیکر لری اونک چوق خوشنه کیتمشدی ، اولرله دوست اولدی . چونکه اولر خوشالانه جنی بر طرزده تشویقانه بولندیلر ویکیلکک مزایاسنی دایه رق مدح ایتدیلر .

بو بیانیچیلر چوجونی دها زیاده جذبهموفق اولدیلر . چونکه اونک اعدادیه تحصیلنه مباشرت ایچون پاره سی یوقدی . اولرک توسطیه حکومت اوکا بر مقدار پاره تخصیص ایتدی . چوجوق ولی نعمتلری پرستش درجه سنده سویوردی ؛ چونکه الانسان عیدالاحسان» دی . کندیسنه ایدیلن معاونتک ملت پاره سیله اولدیغی آکلایه جق درجه ده سویه عرفانی یوکسلمه مشدی .

هرنه منتظماً اعدادیه یه کیدرومدت تعطیلیه یی مملکتنده کچرردی . آرتق یالکز ولی نعمتلرینک اولادلریله قونوشوردی . چونکه دیکر لری پک عادی ! شیمدی یاقه بیون باغی طاقه دن سواقغه حقیقمغه اوطانیوردی .

ایلك سنه نك مدت تعطیلیه سی اناسنده ابونک ابراملری اوزرینه اقربا وتعلقاتی زیارت ایتمشدی . فقط صکره لری بوکا تحمل ایده مز اولدی . اورایه کیدوب برطاقم عادیلکلی دیکله مکدن نه چیقار ؟

قسم اعظمی مأمورینا محلیه دن اولان احباسیله تنزه ایتمکدن چوق خوشلانیردی . اولره یاقلاشمق ، عدد ایدلمک ، عادتلریله اعتیاد ایتک کندیسی ایچون بر بیوک ذوق تشکیل ایدردی . کندیسیله ملتی آرسنده کیتدکجه درینله شن براوچوروم وارایدی . بونی دولدیره جق ، بو اوزاقلاشان اولادی اناسنه دوندیره جک بر آدم مفقود ایدی .

اعدادیه یی اکیال ایتدی . تحصیل عالیسنی اکیال ایچون آروویاه کیتدی ؛ کوزلری بدایع غربدن قاماشمشدی ؛ آرتق وطنی وملتی اونک ایچون پک ذلیل ودون بر درک یه سقوط ایتمشلردی . آرتق ابوشناق حیاتنک اولوم اولدیغنه تماماً قانع اولدی .

مکاتب عالیده کی طرز تدریس اونک بوسبتون کوزینی آچدی . تحصیل عالیسنی اکیال ایدن بودوقور بکدن آرتق زره عائد برشی آرامیکز . چونکه کندیسی تماماً بر غربلی حالنده وطنه دونمشدر . زواللی ملت اولاسوینیور .